

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра приватного права

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА СПАДКОВОГО ПРАВА
Силабус навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність	D8 Право
Освітня програма	Магістр права https://surl.li/cfhosd
Статус дисципліни	Вибіркова
Форма навчання	Денна
Рік підготовки, семестр	1 курс, 1 семестр
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС / 90 годин, у тому числі: лекційних занять – 10 годин, семінарських занять – 6 годин, самостійної роботи – 74 години
Форма семестрового контролю	Залік
Мова викладання	Українська
Викладач/Викладачка	Лекції, семінари, консультації, залік: Ромась Марія Іванівна , доцентка кафедри приватного права, докторка філософії з права, доцентка
Контактна інформація та науковий профіль викладача	m_romas@univer.km.ua 0939686331 Профілі: ORCID https://orcid.org/0000-0003-3650-5409 Scopus https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58859842400 Google Scholar https://scholar.google.com.ua/citations?user=du1NNVEAAAAJ&hl=uk&authu

	ser=1&citsig=AA45KRvaPidorherLYXfpN3efTON
Розміщення курсу	Google classroom
Консультації	Офлайн консультації: згідно із затвердженим розкладом; Онлайн консультації: за попередньою домовленістю електронною поштою та Google meet у робочі дні з 9.00 до 17.00

Опис навчальної дисципліни

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	Навчальна дисципліна «Теорія та практика спадкового права» забезпечує досягнення таких результатів навчання, передбачених освітньо-професійною програмою «Магістр права»: ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності. СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію. СК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності. СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією. СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.
Програмні результати навчання	РН4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки. РН6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи. РН8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності. РН17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.
Місце дисципліни в логічній схемі	Вибіркова навчальна дисципліна, магістратура, курс навчання – 1-й, семестр – 1-й.
Зміст навчальної дисципліни	Тема 1. Спадкове право як підгалузь цивільного права Тема 2. Загальні положення спадкового права Тема 3. Спадкування за заповітом Тема 4. Спадкування за законом Тема 5. Здійснення права наспадкування Тема 6. Охорона спадкового майна Тема 7. Договори у спадковому праві Тема 8. Захист спадкових прав за законодавством України

Рекомендовані джерела для вивчення навчальної дисципліни	Основні джерела 1. Заїка Ю. О., Рябоконь Є. О. Спадкове право. Навч. Посібник. За ред. О. В. Дзери. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 240 с. 2. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text 3. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text 4. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 р. № 2658-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text 5. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин: Закон України від 12.07.2018 р. № 2505-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19#Text 6. Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя від 29.01.2009 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/n0001323-09 7. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України від 22.02.2012 р. № 296/5. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12 8. Порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: Затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 11.11.2011 р. № 3306/5. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1298-11#Text 9. Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-п#Text 10. Про державне мито: Декрет Кабінету Міністрів України від 21.01.1993 р. № 7-93. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/7-93#Text 11. Про затвердження Положення про Спадковий реєстр: Наказ Міністерства юстиції України від 07.07.2011 № 1810/5. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0831-11#Text 12. Про порядок посвідчення заповітів і доручень, прирівнюваних до нотаріально посвідчених: Постанова Кабінету Міністрів України № 419 від 15.06.1994 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/419-94-п 13. Про практику застосування судами при розгляді справ окремих норм законодавства про власність та спадкування: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 27.09.2012 р. № 10-1387/0/4-12. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1387740-12#Text 14. Про судову практику розгляду цивільних справ про спадкування: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 16.05.2013 р. № 24-753/0/4-13. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v-753740-13#Text 15. Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 7. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08#Text 16. Ромовська З. В. Українське цивільне право. Спадкове право: Підручник. Київ: Алерта ; КНИ ; ЦУЛ, 2009. 264 с. 17. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text 18. Спадкове право (Нотаріат. Адвокатура. Суд) : Науково-
--	---

	практичний посібник. Заред. С. Я. Фурса. Київ, 2008. 627 с. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: [підручник]. С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін. : [за заг. ред. С. С. Бичкової]. 3–те вид., перероб. і доп. Київ : Алерта, 2014. 496 с. 15. Цивільне право України. Особлива частина : [підручник]. Т. В. Боднар, С. И. Бервено, С. М. Безклубий та ін.; [за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика]. 3–те вид., перероб. і доп. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 1176 с. 16. Цивільний кодекс України: коментар. [за заг. ред. Є. О. Харитонова, О. М. Калітенко]. Одеса : Юрид. л-ра, 2004. 1112 с. 17. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар / Є. О. Харитонов, О. А. Підпригора, Ю. С. Червоний та ін.; [за ред. Є. О. Харитонова, О. М. Калітенко]. Харків : ТОВ «Одіссей», 2003. 856 с. 18. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар. Є. О. Харитонов, І. М. Кучеренко, О. І. Харитонова та ін.; [за ред. Є. О. Харитонова]. Харків: ТОВ «Одіссей», 2006. 1200 с. 19. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2003. № 40-44. Ст. 356. 20. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004. № 1618-IV. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2004. № 40. Ст. 492. 21. Спадкове право: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / кол. авт. ; кер. авт. кол, канд. юрид. наук, доц. Нестерцова- Собакар О.В. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2017. 164 с. http://212.1.86.13/jspui/bitstream/123456789/3813/1/Спадкове_право.pdf 22. Спадкове право: проблеми теорії та практики: монографія / Г. В. Анікіна та ін. ; голов. ред. С. Д. Гринько. Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. 502 с. https://univer.km.ua/sites/default/files/ЮФ/Кафедра%20цив%20права/СП%20фрагмент%20(1).pdf							
Тематичний план навчальної дисципліни	№ теми	Назва теми	Кількість годин					
			Усього	у тому числі				
				Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
	1	Спадкове право як підгалузь цивільного права	9	1	1	–	–	8
	2	Загальні положення спадкового права	9	1	1	–	–	8
	3	Спадкування за заповітом	16	2	2	–	–	12
	4	Спадкування за законом	12	1	1	–	–	10
	5	Здійснення права на спадкування	9	1	0	–	–	8
6	Охорона спадкового майна	9	1	0	–	–	8	

	7	Договори у спадковому праві	10	1	0	–	–	8
	8	Захист спадкових прав за законодавством України	14	2	1	–	–	11
		Усього годин:	90	10	6	–	–	74
Методи навчання та форми поточного контролю		Під час лекційних занять застосовуються: 1) традиційний усний виклад змісту теми; 2) слайдова презентація. На семінарських та практичних заняттях застосовуються: - дискусійне обговорення проблемних питань; - вирішення ситуаційних завдань; - складання окремих видів документів. Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах: 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції; 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях; 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування; 4) складання окремих видів документів за ситуаційними завданнями; 5) захист підготовленого публічного виступу.						
Лекційні заняття		Лекція 1. Спадкове право як підгалузь цивільного права. Поняття та предмет спадкового права Спадкові правовідносини. Характерні риси спадкових правовідносин. Принципи спадкового права: Принцип універсальності спадкового правонаступництва. Принцип свободи заповіту. Принцип забезпечення прав та інтересів обов'язкових спадкоємців. Принцип свободи вибору у спадкоємців, які закликаються до спадкування. Джерела спадкового права. Спадковий реєстр: поняття, значення, правила ведення. Загальні положення спадкового права. Спадкове правонаступництво. Поняття та види спадкування, їх співвідношення. Поняття права на спадкування та підстави його виникнення. Суб'єкти спадкових правовідносин. Спадкодавці та спадкоємці. Спадщина (спадкова маса). Особливості спадкування деяких прав та обов'язків, що належали спадкодавцю. Права та обов'язки, що не входять до складу спадщини. Відкриття спадщини. Час та місце відкриття спадщини, їх значення. Лекція 2. Спадкування за заповітом. Поняття та особливості заповіту. Свобода заповіту, її зміст та межі. Заповідальна правосуб'єктність (тестаментоздатність). Вимоги до заповіту. Форма та порядок складання заповіту. Окремі види заповітів. Зміст заповіту. Окремі заповідальні розпорядження: підпризначення спадкоємця; заповідальний відказ (легат); покладання; встановлення сервітуту; призначення виконавця заповіту. Поняття, зміст та суб'єкти права на обов'язкову частку в спадщині. Виконання заповіту. Зміна та скасування заповіту. Визнання заповіту недійсним. Лекція 3. Спадкування за законом. Підстави виникнення права на спадкування за законом. Спадкоємці за законом, порядок їх закликання до спадкування. Особливості спадкування усиновлених та усиновлювачів						

	спадкодавця. Частки спадкоємців за законом у спадковій масі. Спадкування за правом представлення. Здійснення права на спадкування. Прийняття спадщини. Способи та строк прийняття спадщини. Правові наслідки прийняття спадщини. Спадкова трансмісія. Відмова від прийняття спадщини, її оформлення і правові наслідки. Розподіл спадкового майна. Оформлення спадкових прав. Оподаткування спадщини. Відповідальність спадкоємця за боргами спадкодавця. Лекція 4. Охорона спадкового майна. Підстави для вжиття заходів з охорони спадкового майна. Заходи щодо охорони спадкового майна: опис майна; призначення охоронця спадкового майна; передача на зберігання окремих видів спадкового майна; передача речей, що не мають цінності у зв'язку зі зносом; передача на зберігання продуктів харчування; видача грошових сум із спадкового майна. Встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою або зникла безвісти за особливих обставин, та встановлення над ним опіки. Управління спадковим майном. Охорона спадкового майна виконавцем заповіту. Договори у спадковому праві. Правочини у спадковому праві: поняття, значення, класифікація. Спадковий договір. Інші договори у спадковому праві: договір про зміну розміру часток у спадщині; договір про поділ спадщини; договір про зміну черговості спадкування; договір між спадкоємцями та виконавцем заповіту. Лекція 5. Захист спадкових прав за законодавством України. Підстави виникнення права на спадкування за законом. Спадкоємці за законом, порядок їх закликання до спадкування. Особливості спадкування усиновлених та усиновлювачів спадкодавця. Частки спадкоємців за законом у спадковій масі. Спадкування за правом представлення. Судове визнання спадкових прав. Види справ про спадкування
Семінарські заняття	Семінарське заняття 1 Тема 1-2. Спадкове право як підгалузь цивільного права. Загальні положення спадкового права <u>Питання для усного опитування та дискусії</u> 1. Поняття та предмет спадкового права. 2. Спадкові правовідносини. Характерні риси спадкових правовідносин. 3. Принципи спадкового права: 3.1. <i>Принцип універсальності спадкового правонаступництва.</i> 3.2. <i>Принцип свободи заповіту.</i> 3.3. <i>Принцип забезпечення прав та інтересів обов'язкових спадкоємців.</i> 3.4. <i>Принцип свободи вибору у спадкоємців, які закликаються до спадкування.</i> 4. Джерела спадкового права. 5. Спадковий реєстр: поняття, значення, правила ведення. 6. Загальні положення спадкового права: 6.1. Спадкове правонаступництво. 6.2. Поняття та види спадкування, їх співвідношення. 6.3. Поняття права на спадкування та підстави його виникнення. 6.4. Суб'єкти спадкових правовідносин. Спадкодавці та спадкоємці. 6.5. Спадщина (спадкова маса). Особливості спадкування деяких

прав та обов'язків, щоналежали спадкодавцю. Права та обов'язки, що не входять до складу спадщини.

6.6. Відкриття спадщини. Час та місце відкриття спадщини, їх значення.

Аудиторна письмова робота

Аналіз студентами судової практики за темою заняття

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: спадкове право; спадкові правовідносини; принцип універсальності спадкового правонаступництва; принцип свободи заповіту; принцип забезпечення прав та інтересів обов'язкових спадкоємців; принцип свободи вибору у спадкоємців, які закликаються до спадкування; спадковий реєстр, спадкове правонаступництво; види спадкування; спадкодавець; спадкоємець; спадщина (спадкова маса); права та обов'язки, що не входять до складу спадщини; час відкриття спадщини, місце відкриття спадщини.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто ознайомитися з положеннями Наказу Міністерства юстиції України від 7.07.2011 р. № 1810/5 «Про затвердження Положення про Спадковий реєстр», а також Цивільного кодексу України.

Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>

Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України від 22.02.2012 р. № 296/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>

Порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: Затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 11.11.2011 р. № 3306/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1298-11#Text>

Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-п#Text>

Про порядок посвідчення заповітів і доручень, прирівнюваних до нотаріально посвідчених: Постанова Кабінету Міністрів України № 419 від 15.06.1994 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/419-94-п>

Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08#Text>

Конвенція про колізії законів, які стосуються форми заповітів від 05.10.1961 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_424#Text

Конвенція про запровадження системи реєстрації заповітів від 16.05.1972 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_678#Text

Семінарське заняття 2

Тема 3. Спадкування за заповітом

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та особливості заповіту.

2. Свобода заповіту, її зміст та межі.
3. Заповідальна правосуб'єктність (тестаментоздатність).
4. Вимоги до заповіту. Форма заповіту. Порядок складання заповіту. Суб'єкти, які наділені повноваженнями щодо посвідчення заповітів. Внесення інформації про заповіт до Спадкового реєстру.
5. Окремі види заповітів:
 - 5.1. *Заповіт з умовою.*
 - 5.2. *Секретний заповіт*
 - 5.3. *Заповіт подружжя.*
 - 5.4. *Інші види заповітів за різноманітними класифікаціями.*
6. Зміст заповіту. Окремі заповідальні розпорядження:
 - 6.1. *Підпризначення спадкоємця.*
 - 6.2. *Заповідальний відказ (легат).*
 - 6.3. *Покладання.*
 - 6.4. *Встановлення сервітуту.*
 - 6.5. *Призначення виконавця заповіту.*
7. Поняття, зміст та суб'єкти права на обов'язкову частку в спадщині.
8. Виконання заповіту.
9. Зміна та скасування заповіту. Визнання заповіту недійсним.

Аудиторна письмова робота

Задача 1

Помер Вашкевич. Після його смерті залишилося наступне майно: житловий будинок, предмети домашньої обстановки та вжитку, легковий автомобіль, гараж, садовий будиночок та земельна ділянка в садовничому товаристві, грошовий внесок, заповіданий недержавному інституту.

У 2007 р. Вашкевич заповів все майно Васильєву. Через два роки він склав новий заповіт, згідно з яким всі його майно мало перейти до Ворона, його давнього друга. Через кілька місяців Вашкевич посвідчив наступний заповіт, яким скасував заповіт, складений ним в 2007 р.

На спадщину претендують: дочка Вашкевича, його неповнолітній онук, батько якого (син Вашкевича) помер до відкриття спадщини, Воронов та недержавний інститут.

Хто буде закликаний до спадкування і як повинно бути розподілене майно?

Задача 2

Позивачка Кузнєцова перебувала в зареєстрованому шлюбі з Ковальовим з 1978 року. Під час спільного життя ними був побудований житловий будинок.

Після смерті Ковальова стало відомо, що він в 2009 році склав заповіт, за яким одну половину будинку заповів позивачці, а другу - дочкам від першого шлюбу - Брінцалової і Рибкіної (відповідачка по справі).

Посилаючись на те, що будинок є спільною сумісною власністю подружжя, а тому Ковальов не мав права розпоряджатися всім будинком, Кузнєцова просила визнати за нею право власності на половину будинку, а також виділити їй 1/4 будинку згідно із заповітом.

Районний суд задовольнив позов Кузнєцової частково. Їй була виділена половина будинку як співвласнику. Виходячи зі змісту заповіту, суд витлумачив волю спадкодавця таким чином, що він мав намір залишити половину будинку дружині і половину дітям. Тому з заповіданої дітям половини будинку суд виділив позивачці лише обов'язкову частку, визнавши заповіт тим самим недійсним лише в цій частині.

Чи правильне рішення виніс суд?

Задача 3

Дружина відомого художника незабаром після його смерті склала заповіт, за яким все майно залишала племіннику чоловіка Іванову, але при цьому зобов'язувала його здійснювати щомісячні довічні виплати в розмірі не нижче мінімальної заробітної праці її подрузі Осетровій, а в їхньому будинку організувати музей художника з постійно діючою виставкою його картин. Через два роки вона померла.

Іванов, ознайомившись зі змістом заповіту, дізнався також, що померла має значну заборгованість по позиці і тому вирішив відмовитися від спадщини.

Осетрова, знаючи зміст заповіту своєї подруги, звернулася до Іванова за отриманням передбачених в заповіті виплат і зажадала терміново приступити до організації музею в будинку художника. Іванов відмовився від виконання її вимог. Інших спадкоємців у померлої не було.

До кого повинна звернутися Осетрова за виконанням заповіту?

Задача 4

Кулак заповів своє майно Стрелку, але оскільки Шиманський мав право на обов'язкову частку, то суд визнав заповіт Кулака частково недійсним. Незабаром після цього Шиманський, невстигнувши прийняти спадщину у вигляді обов'язкової частки, помер.

Чи може перейти до спадкоємців Шиманського в порядку спадкової трансмісії право на прийняття обов'язкової частки?

Задача 5

В автомобільній катастрофі загинули Зверева та її дочка Кулікова. На спадщину претендують дочка Кулікової і рідна сестра Зверевої.

Хто з них буде закликаний до спадкування?

Задача 6

Після смерті громадянина Пупка в нього залишилося майно на 10 000 грн. Про своє бажання отримати це майно заявили 12-річна дочка, 82-річна мати і два брати померлого (відповідно 30 та 62 років). *Прийміть рішення в цій ситуації.*

Задача 7

Після смерті самотньої жінки, заповіту щодо її власного будинку та майна на суму 16 000 грн не було виявлено. Родичів в неї також не було. Постало питання про подальшу долю майна жінки. *Як ви вирішите цю ситуацію?*

Задача 8

У померлої громадянки Крошки залишилися мати і чоловік. Крім того, громадянка мала двох братів і сестру. Мати, чоловік і сестра відмовилися від спадщини. *Дайте їй відповідь про долю заповіту.*

Задача 9

2 січня 2015 року помер громадянин Пилипов, після смерті якого залишилось спадкове майно у вигляді квартири в місті Суми. До нотаріальної контори звернувся Новіков, який є онуком двоюрідної сестри спадкодавця з заявою про прийняття спадщини.

Чи належить Новіков до якої-небудь черги спадкоємців за законом? В якому разі він може одержати свідоцтво про право на спадщину?

Задача 10

Після смерті Іванова залишалася спадщина на суму 56 000 грн. Майно і кошти були придбані за період спільного життя з дружиною. 3

ним проживала тітка, яка знаходилася на його утриманні. З родичів є син, який проживав окремо (повнолітній), дружина, мати.

Івановим був складений заповіт на четверту частку всього майна, за яким спадкоємцем цієї частки є син.

Хто і в якій частці отримає спадкове майно?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: заповіт; свобода заповіту; заповідальна правосуб'єктність (тестаментоздатність); форма заповіту; суб'єкти, які наділені повноваженнями щодо посвідчення заповітів; заповіт з умовою; секретний заповіт; заповіт подружжя; підпризначення спадкоємця; заповідальний відказ (легат); покладання; встановлення сервітуту; призначення виконавця заповіту; право на обов'язкову частку в спадщині; зміна та скасування заповіту; визнання заповіту недійсним; спадкування за законом; спадкоємці за законом; черговість спадкування за законом; спадкування усиновлених та усиновлювачів спадкодавця; спадкування за правом представлення.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на вивченні положень наступних нормативних актів та актів вищих судових органів:

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України від 22.02.2012 р. № 296/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>

Порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: Затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 11.11.2011 р. № 3306/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1298-11#Text>

Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-п#Text>

Про порядок посвідчення заповітів і доручень, прирівнюваних до нотаріально посвідчених: Постанова Кабінету Міністрів України № 419 від 15.06.1994 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/419-94-п>

Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08#Text>

Семінарське заняття 3

Тема 4. Спадкування за законом.

Тема 8. Захист спадкових прав за законодавством України.

Питання для усного опитування та дискусії

1. Підстави виникнення права на спадкування за законом.
2. Спадкоємці за законом, порядок їх закликання до спадкування.

	3. Особливості спадкування усиновлених та усиновлювачів спадкодавця. 4. Частки спадкоємців за законом у спадковій масі. 5. Спадкування за правом представлення. 6. Судове визнання спадкових прав. Види справ про спадкування. 6.1. <i>Оскарження заповіту</i> 6.2. <i>Визначення прав на спадщину</i> 6.3. <i>Оскарження правочинів, пов'язаних зі спадщиною</i> 6.4. <i>Поділ спадщини</i> 6.5. <i>Визнання особи спадкоємцем</i> 6.6. <i>Спори щодо видачі свідоцтва про право на спадщину</i> 7. Визнання спадщини відумерлою. Задача 1 Після смерті Васильєва, який працював завідувачем складу, була виявлена недостача матеріальних цінностей. Частина недостачі була погашена грошима, що належали Васильєву. Склад пред'явив позов про стягнення решти суми недостачі до Харитоновой, яка отримала за заповітом Васильєва 120 000 грн. Суд першої інстанції позов задовольнив. Апеляційний позов визнав рішення суду першої інстанції правильним. Ці суди виходили з того, що Харитонova, отримавши у спадок 120 000 грн., На підставі ст. 1282 ЦК України спадкоємець відповідає за борги спадкодавця. На рішення була подана касаційна скарга. В ній, зокрема, було вказано, що відповідачка гроші отримала не в спадщину, а на підставі укладеного договору добровільного страхування від нещасного випадку, за яким була призначена одержувачем страхових сум на випадок смерті страхувальника. Отже, 1282 ЦКУ не може бути застосована до даної ситуації, оскільки страхове забезпечення, яке повинно бути виплачено третій особі, не входить до спадкової маси і на нього не може бути звернено стягнення за боргами спадкодавця. <i>Чи правильне рішення суду апеляційної інстанції?</i> Задача 2 10-річний Юра проживав з батьком, матір'ю і бабусею. Після смерті матері його батько одружився і незабаром перейшов жити до дружини. Юра залишився з бабусею, яка, оскільки батько не надавав допомоги у вихованні сина, всі турботи по його вихованню та утриманню прийняла на себе. Через три роки бабуса померла і Юра став проживати з батьком. На спадщину, щозалилася після смерті бабусі, претендують її дочка і син. Батько Юри звернувся в юридичну консультацію за роз'ясненням, чи є Юра спадкоємцем бабусі <i>Дайте роз'яснення батькові Юри.</i> Задача 3 Дружина відомого художника незабаром після його смерті склала заповіт, за яким все майно залишала племіннику чоловіка Іванову, але при цьому зобов'язувала його здійснювати щомісячні довічні виплати в розмірі не нижче мінімальної заробітної праці її подрузі Осетровій, а в їхньому будинку організувати музей художника з постійно діючою виставкою його картин. Через два роки вона померла.
--	---

	Іванов, ознайомившись зі змістом заповіту, дізнався також, що померла має значну заборгованість по позиці і тому вирішив відмовитися від спадщини. Осетрова, знаючи зміст заповіту своєї подруги, звернулася до Іванова за отриманням передбачених в заповіті виплат і зажадала терміново приступити до організації музею в будинку художника. Іванов відмовився від виконання її вимог. Інших спадкоємців у померлої не було. <i>До кого повинна звернутися Осетрова за виконанням заповіту?</i> Методичні вказівки Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: заповіт; свобода заповіту; заповідальна правособ'єктність (тестаментоздатність); форма заповіту; суб'єкти, які наділені повноваженнями щодо посвідчення заповітів; заповіт з умовою; секретний заповіт; заповіт подружжя; підпризначення спадкоємця; заповідальний відказ (легат); покладання; встановлення сервітуту; призначення виконавця заповіту; право на обов'язкову частку в спадщині; зміна та скасування заповіту; визнання заповіту недійсним. З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на положеннях таких нормативних актів та акті вищих судових органів: Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України від 22.02.2012 р. № 296/5. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12 Порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: Затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 11.11.2011 р. № 3306/5. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1298-11#Text Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-п#Text Про порядок посвідчення заповітів і доручень, прирівнюваних до нотаріально посвідчених: Постанова Кабінету Міністрів України № 419 від 15.06.1994 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/419-94-п Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя від 29.01.2009 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/n0001323-09 Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 7. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08#Text
Самостійна робота та завдання на семінари	Завдання 1. Спадкування за заповітом (6 балів) До вас звернувся клієнт з проханням допомогти скласти йому заповіт. Складіть проєкт заповіту (на вибір) а) на все майно на користь кількох спадкоємців із зазначенням часток у

	спадщині; б) розподілом майна між спадкоємцями та підпризначенням спадкоємця. в) із заповідальним відказом. г) заповіт подружжя. Проект заповіту має виглядати таким, наче його щойно вчинили. Критерії оцінювання: • відповідність форми та змісту заповіту вимогам законодавства - 2 бали; • правильність визначення спадкоємців, спадкового майна, часток та інших умов заповіту - 2 бали; • наявність усіх необхідних реквізитів та відомостей - 1 бал; • юридична техніка, послідовність, грамотність та належне оформлення документа - 1 бал. Завдання 2. Складіть проект заяви про прийняття спадщини за законом та заяви про відмову від спадщини (за заповітом) на користь іншого спадкоємця (6 балів) Критерії оцінювання: • відповідність форми та змісту заяв вимогам законодавства - 2 бали; • правильність визначення спадкоємців, виду спадкування, строків та правових підстав прийняття або відмови від спадщини - 2 бали; • наявність усіх необхідних реквізитів та відомостей - 1 бал; • юридична техніка, послідовність, грамотність та належне оформлення документів - 1 бал. Завдання 3. Складіть проект договору про зміну черговості одержання права на спадкування (6 балів) Критерії оцінювання: • відповідність форми та змісту договору вимогам законодавства - 2 бали; • правильність визначення сторін договору, черговості спадкування, прав та обов'язків сторін і умов договору - 2 бали; • наявність усіх необхідних реквізитів та істотних умов договору - 1 бал; • юридична техніка, послідовність, грамотність та належне оформлення документа - 1 бал. Завдання 4. Складіть проект спадкового договору (6 балів) Критерії оцінювання: • відповідність форми та змісту спадкового договору вимогам законодавства - 2 бали; • правильність визначення сторін договору, їхніх прав та обов'язків, а також умов договору - 2 бали; • наявність усіх необхідних реквізитів та істотних умов договору - 1 бал; • юридична техніка, послідовність, грамотність та належне оформлення документа - 1 бал. Завдання 5. Складіть проект акту про опис спадкового майна. (6 балів) Критерії оцінювання: • відповідність форми та змісту акта вимогам законодавства - 2 бали; • правильність опису спадкового майна, його характеристик, кількості, стану та інших необхідних відомостей - 2 бали; • наявність усіх необхідних реквізитів та відомостей - 1 бал;
--	---

	• юридична техніка, послідовність, грамотність та належне оформлення документа - 1 бал.
Політика щодо дедлайнів та перескладання	Перескладання лекцій та семінарських занять відбувається у порядку, визначеному Положенням про організацію освітнього процесу у ХУУП імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/FtC24tq0). Перескладання лекції: виконання презентації по питаннях теми пропущеної лекції. Перескладання семінарського заняття: усне опитування по питаннях пропущеного семінару та проходження тестування.
Підсумковий контроль	Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку. Питання для підсумкового контролю 1. Поняття та особливості спадкового права. 2. Основні принципи спадкового права. 3. Поняття та значення спадкування. 4. Підстави спадкування. 5. Спадкові правовідносини та їх суб'єкти. 6. Спадкодавець. 7. Правовий статус спадкоємців. 8. Поняття та особливості спадщини. 9. Склад спадкового майна. 10. Права та обов'язки, що не входять до складу спадщини. 11. Усунення від права на спадкування. 12. Відкриття спадщини. 13. Час відкриття спадщини та правове значення його встановлення. 14. Місце відкриття спадщини та правове значення його визначення. 15. Особливості спадкування права на вклад у банку (фінансовій установі). 16. Особливості спадкування права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки. 17. Види спадкування та їх характеристика. 18. Поняття та зміст заповіту. 19. Види заповітів. 20. Заповіт з умовою. 21. Заповіт подружжя. 22. Секретний заповіт. 23. Право заповідача на призначення спадкоємців. 24. Види заповідальних розпоряджень заповідача. 25. Заповідальний відказ. 26. Встановлення сервітуту в заповіті. 27. Підпризначення спадкоємців. 28. Форма заповіту. 29. Порядок посвідчення заповіту. 30. Посвідчення заповіту при свідках. 31. Право на обов'язкову частку у спадщині. 32. Скасування та зміна заповіту. 33. Тлумачення заповіту. 34. Таємниця заповіту. 35. Недійсність заповіту. 36. Підстави спадкування за законом. 37. Коло спадкоємців за законом. 38. Спадкування усиновленими та усиновлювачами.

	39. Черговість спадкування за законом. 40. Спадкування за правом представлення. 41. Розмір частки у спадщині спадкоємців за законом. 42. Визнання спадщини відумерлою 45. Прийняття спадщини. 46. Строк для прийняття спадщини. Правові наслідки пропущення строку для прийняття спадщини. 47. Способи прийняття спадщини. 48. Право на відмову від прийняття спадщини. 49. Право на відмову від прийняття спадщини на користь іншої особи. 50. Спадкова трансмісія та спадкування за правом представлення. 51. Поділ спадкового майна між спадкоємцями. 52. Пред'явлення кредитором спадкодавця вимог до спадкоємців. Обов'язок спадкоємців задовольнити вимоги кредитора. 53. Охорона спадкового майна. 54. Заходи по охороні спадковим майном. 55. Управління спадщиною. 56. Встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою або зникла безвісти за особливих обставин. 57. Виконання заповіту. 58. Повноваження виконавця заповіту. 59. Контроль за виконанням заповіту. 60. Оформлення права на спадщину. 61. Строк видачі свідоцтва про право на спадщину. 62. Спадковий договір. 63. Договори в спадковому праві. 64. Судове визнання спадкових прав. Види справ про спадкування. 65. Визнання спадщини відумерлою.
Критерії оцінювання	Оцінювання здійснюється відповідно до Положенням про організацію освітнього процесу у ХУУП імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/FtC24tq0). Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми: Вивчення навчальної дисципліни 100 балів Очна (денна, вечірня) форма навчання до 10 балів – за результатами навчання під час лекцій до 30 балів – за результатами навчання під час семінарських (практичних, лабораторних) занять Заочна (дистанційна) форма навчання до 5 балів – за результатами навчання під час лекцій до 25 балів – за результатами навчання під час семінарських (практичних, лабораторних) занять

	до 20 балів – за результатами самостійної роботи до 30 балів – за результатами самостійної роботи до 40 балів – за результатами складання семестрового контролю Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у формі усного заліку. У випадку необхідності проведення заліку онлайн, він проводиться у формі тестування із застосуванням комп'ютерних технологій в режимі реального часу. До семестрового контролю допускаються здобувачі освіти, які до дати завершення теоретичного навчання у відповідному семестрі накопичили за поточний контроль не менше 36 балів. Семестрова оцінка з навчальної дисципліни обчислюється шляхом додавання набраних здобувачем вищої освіти балів з поточного та семестрового контролю. За умови, якщо здобувач вищої освіти накопичив за поточний контроль 20-35 балів він допускається до складання заліку створений деканом факультету комісії. Якщо здобувач вищої освіти до дати завершення теоретичного навчання у відповідному семестрі накопичив за поточний контроль менше 20 балів, йому у відомості виставляється підсумкова оцінка «F» і такий здобувач має право на повторне вивчення відповідної навчальної дисципліни.
Можливість визнання результатів неформальної освіти	Результати неформальної освіти здобувача (участь у вебінарах, курсах, круглих столах, інших заходах за тематикою пов'язаною із вивченням навчальної дисципліни) можуть бути визнані у порядку, визначеному Положенням про порядок визнання результатів навчання у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (https://cutt.ly/Ee8mmyUb). Результати неформальної освіти здобувача можуть бути визнані шляхом повного або часткового зарахування балів за самостійну роботу.
Політика академічної доброчесності	Розділ «Академічна доброчесність» на сайті Університету (https://surl.li/eqbtoy) Кодекс академічної доброчесності Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/5rMH6Rjj). Положення про систему запобігання академічному плагіату в академічних та наукових текстах у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/8rMH7UJZ)
Політика врегулювання конфліктів	Етичний кодекс Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (https://surl.li/xddcxm). Процедура звернення з апеляцією на результати підсумкового контролю передбачена п. 3.8.8 Положення про організацію освітнього процесу у ХУУП імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/FtC24tq0).
Зворотній зв'язок	1) Під час аудиторних занять, консультацій. 2) За допомогою анкетування після завершення вивчення навчальної дисципліни, регулярних анкетувань здобувачів вищої освіти, що проводяться в університеті.

РОЗРОБНИК Доцентка кафедри приватного права, докторка філософії з права,
доцентка **Марія РОМАСЬ**
СХВАЛЕНО рішення кафедри приватного права від 25 травня 2026 року, протокол
№ 11.

Завідувач кафедри приватного права

Світлана ГРИНЬКО

Погоджено
Гарант освітньої програми

Сергій КРУШИНСЬКИЙ

Обліковий обсяг 1 ум.др.арк.